

Értékelési segédanyag vizsgáztató tanárok számára

Középszint - írásbeli

Középszinten az írásbeli dolgozatok mindkét feladatát a szaktanár értékeli a központi útmutató alapján. A margón kell feltüntetni a pontértéket. Az első feladat (fordítás) esetében az értékelési útmutató általában tagmondatonként jelöli az adott szövegrészre adható maximális pontszámot, de az értékelőnek csak mondatonként kell ezt a vizsgadolgozaton feltüntetnie. Tagmondatokért, nyelvtani szerkezetekért adható pontszámot külön nem jelöljük. A mondatonként elért pontszám esetében azonban a megszerzett pontszám mellé oda kell írni a megszerzhető maximumot is. Ha tehát egy maximálisan 15 pontra értékelhető mondatból a vizsgázó csak 7 pontot ért el, azt a következőképpen kell jelölni: 7/15. Az értékelési útmutató az egységes értékelés érdekében a jól elkülönülő nyelvtani szerkezetek esetében (abl. abs., gerundivumos szerk. stb.) tagmondatnál kisebb egységek pontértékét is meghatározhatja. Az értékelés során a tanár a számára és diákjai számára is megszokott jeleket alkalmazhatja. Erre nézve nincsen központi előírás. A hibákat azonban mindig jelölni kell a magyar szövegben. Nem elegendő csak a pontszámot odaírni a mondat mellé.

Középszint - szóbeli

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról az iskola gondoskodik. A tételek tartalmi és formai jellemzőit a vizsgaleírás határozza meg. Az első rész alapjául szolgáló szöveg bármely szemelvény lehet, amelyet a vizsgázó középiskolai tanulmányai során szaktanára vezetésével feldolgozott. A vizsgarészeket és pontértéküket fel lehet tüntetni a tételen.

Emelt szint - írásbeli

Az értékelő tanár által használt hibajelölés:

Egy vonallal húzza alá a szerkezet hibás értelmezéséből adódó helytelen fordítást. Két vonallal húzza alá a különösen súlyos, elemi szintű lexikai vagy grammatikai félreértésből adódó hibát. A pontvesztés ebben az esetben az előbbi kétszerese. Szaggatott vonallal húzza alá, ha nem grammatikai vagy lexikai tévedés eredményezi a helytelen fordítást, hanem a szöveg logikájának félreértése (ha más kontextusban a szókapcsolat esetleg rendelkezhetne a vizsgázó által adott jelentéssel). A pontvesztés ebben az esetben az egy vonallal történő aláhúzás fele. Hullámos vonallal (esetleg a fentebb említettek mellett második jelként) jelöljük a magyar szöveg súlyos stiláris hibáit. A magyar szöveg értelemzavaró szerkesztési hibáiért egyszeres pontlevonás jár. Hiányjel a kihagyott szavak, szövegrészletek jelölésére. Számozás a szórend korrekciójára.

Emelt szint - szóbeli

Az emelt szintű szóbeli vizsga különbözik a leginkább a korábban megszokottól. A vizsgabizottság három főből áll, akik a vizsgáztatásra kiképzést kaptak, és akiket az országos vizsgaközpont küld a vizsgahelyre.

A tétel két részből áll. Ezek a következők:

I. Feladat - Szemelvény

A) A szöveg felolvasása (2 pont)

A vizsgázó a következő utasítást látja a tételen:

Fel kell olvasnia a fenti szöveget az órán tanult kiejtési módnak megfelelően.

A vizsgáztatói példány a következő értékelési útmutatót tartalmazza:

Ha a vizsgázó hibátlanul olvassa fel a szöveget (metrum!): 2 pont

Ha pontatlanok a magánhangzók hosszúságai: 1 pont

Ha a mássalhangzók ejtésében is hibát vét: 0 pont

Ha a vizsgázó a verses szöveg metrumát nem tudja a felolvasás során helyesen érzékeltetni, a vizsgáztató helyesbíthet, de a metrumra vonatkozó kérdéseit csak a II. Feladatban teheti fel.

B) Nyelvtani értelmezés (18 pont)

Ez talán a leginkább újszerű feladat. Célja annak kiderítése, rendelkezik-e a vizsgázó tudatos módszerrel, amelynek segítségével az összetettebb latin szöveg szerkezetét és ebből fakadóan jelentését meg tudja állapítani. A vizsga felcseréli a korábbi vizsgákon szokásos sorrendet, amelyben mindig a fordítást követte a nyelvtani elemzés. A csere értelme, hogy a vizsga reprodukálja a szövegértés természetes sorrendjét, és így a folyamat egyes fázisait nem a végeredmény (jelentés) ismeretében, hanem természetes helyükön vizsgálja. Így előfordulhat, hogy valaki a szöveg grammatikai rendszerét helyesen elemzi, s ezért a feladatra magas pontszámot kap, ugyanakkor a szöveg pontos jelentésével a lexikai hiányok miatt még nincsen tisztában.

A vizsgázó a következő utasítást látja a tételen:

A fordítás előtt a szöveg grammatikai szerkezetét kell feltárnia, és ismertetnie. Állapítsa meg az összetett mondatban szereplő tagmondatok lehetséges viszonyát, ismertesse, melyik kötőelem milyen fordítási lehetőségeket enged, állapítsa meg az egyes tagmondatok belső felépítését, határozza meg a bennük szereplő szerkezeteket! A feladat teljesítésének nem előfeltétele, hogy le is tudja fordítani a mondatot.

Ugyanehhez a feladathoz a vizsgáztatói lapon 10 nyelvtani kérdés szerepel, amelyek a szöveg jelentésének meghatározása szempontjából fontos jelenségekre kérdeznek rá. Ezek mellett három ú. n. kiegészítő kérdés is szerepel. Ezek jóval egyszerűbbek, gyakran csak egy – egy alak definícióját kéri a vizsgázótól. (Pl. Milyen időben áll az *habuerat* igealak?) Ezek szerepeltetésének célja, hogy a vizsgáztató ezekre támaszkodjon, ha úgy ítéli meg, hogy nem lenne célszerű egy esetleges rossz válasz után összezavarodó és önbizalmát elvesztő vizsgázónak újabb összetett, „nehéz” kérdést feltenni. A vizsgáztatói lapon szereplő 10 + 3 kérdés közül hatot kell feltenni minden vizsgázónak. Minden kérdésért maximum 3 pont, a kiegészítő kérdésekért 1 pont adható. A hat feltehető kérdésbe kiegészítő kérdések is beleszámítanak.

A vizsgázó tehát önállóan beszél. Ha a vizsgázó magától kiemeli a szöveg szerkezetének olyan jellegzetességeit, amelyekre a vizsgáztatói példányon rögzített kérdések valamelyike vonatkozik, azt a kérdést nem szükséges a vizsgáztatónak feltennie, hanem rögtön megválaszolni tekinti, és pontozza.

C) A szöveg fordítása (összesen 25 pont)

A vizsgázó nem kap szótárt a felkészülési időben, ezért a szöveg fordítása a lexikai problémák tisztázásával kezdődik.

Lexika 10 pont (a C feladatrészre adható huszonötből)

A vizsgázó a következő információt látja a tételen:

Mivel nem használhat szótárt, az ismeretlen szavakat megkérdezheti a vizsgáztatótól. Lexikai ismereteit is pontozzák!

A vizsgáztatói példányon ott szerepel még egyszer a szöveg, melynek bizonyos szavai alá vannak húzva egy vagy két vonallal, mások pedig nincsenek. A két vonallal aláhúzott szavakat a vizsgázónak ismernie kell. Ha ezek közül nem ismeri valamelyiket: -2 pont, ha az egy vonallal aláhúzottat: -0.5 pont. A vizsgáztató a vizsgázó kérésére megadhatja az aláhúzással nem jelölt szavak mondatban előforduló jelentését. Az aláhúzás nem a szó szótári alakjára, hanem jelentésére vonatkozik, előfordulhat tehát, hogy a legközségesebb szó is

aláhúzás nélkül áll, ha az adott szövegben a vizsgázó számára megszokottól eltérő jelentésben szerepel.

A vizsgáztatónak tudnia kell kezelni a vizsgázó „túlkérdéseit”. A vizsgaszituációból eredő bizonytalanság miatt a vizsgázó valószínűleg olyan szavakra is rákérdez, amelyeket ismer. Ilyenkor a vizsgáztató visszakérdezhet, megkérdézheti, hogy találkozott-e már a szóval, és milyen jelentésben. Ilyenkor a kérdésért nem jár pontlevonás. Esetleg figyelmeztetheti, hogy csak azokat kérdezze meg, amelyeket valóban nem ismer, mert a túlzott óvatossággal pontot veszíthet. Csak akkor vonnak le pontot, ha bebizonyosodik, hogy a vizsgázó valóban nem ismeri a szót.

Nyelvi szerkezetek konkrét értelmezése: 8 pont (a C feladatrészre adható huszonötből), a tagmondatokra arányosan elosztva.

A szöveg teljes értelmezése (gondolati koherenciája): 7 pont (a C feladatrészre adható huszonötből)

D) Tartalmi – történeti kérdések a fordított szöveghez kapcsolódóan. (10 pont)

Minden tételhez három rövid, konkrét kérdés kapcsolódik, melyeknek meghatározott pontértékük van (pl.: 3+3+4 vagy 5+2+3 stb.). Ha a vizsgáztató úgy látja, hogy a verses szöveg helyes felolvasását verstani ismeretek hiánya akadályozta, ebben a feladatban a lapon szereplő kérdésektől függetlenül minden verses szöveg esetében feltehető egy erre vonatkozó kérdést, melynek értéke 3 pont.

E) Memoriter. (5 pont) Ha a szöveg olyan szerzőtől származik, akitől a kerettantervben rögzített mennyiségű memoritert tanultak, ugyanattól a szerzőtől kell kérdezni a memoritert. (Ilyen pl. Vergilius, Cicero, Horatius, Tacitus.) Ha nem, bármely más verses vagy prózai szöveg is lehet. Verses szöveghez verses memoriter, prózához – lehetőleg a műfajhoz igazodó – prózai tartozik.

II. FELADAT - Képhez kapcsolódó feladatok(15 pont)

A vizsgázó tétellapján szerepel a kép alatt a vele kapcsolatban megfogalmazott két kérdés:

1. A kép témájával kapcsolatban álló művelődéstörténeti kérdés önálló, tömör kifejtése (10 pont).
2. Az 1. kérdésben ismertetett általános jellemzők bemutatása az adott képen. A kép elemzése, értelmezése a téma szempontjából. A lapon szereplő kérdés ebben az esetben is egyértelműen meghatározza, milyen szempontú értelmezést várnak a vizsgáztatók (5 pont).